

Tweede jaar MUS: stadsvogels in de peiling

Dit jaar ging het Meetnet Urbane Soorten zijn tweede jaar in. De deelname was weer goed, en het is spannend om te zien hoe honderden tellers de vogelbevolking van de dynamische stad weten vast te leggen.

Tellers in de stad

Begin 2008 is in de pers en bij vogelwerkgroepen vrij veel aandacht geweest voor het stadsvogelmeetnet, hetgeen resulteerde in 143 nieuwe waarnemers. Samen met 319 postcodegebieden die ook al in 2007 geteld zijn leverde dit een totaal op van 462 getelde gebieden. Van circa 100 gebieden van vorig jaar hebben we op dit moment nog geen telgegevens van 2008 ontvangen. Mogelijk dat een deel van deze gebieden nog moet worden ingevoerd, anders is het verloop in getelde gebieden groter dan we hadden verwacht. Voor een monitoringprogramma is het belangrijk dat dezelfde tellers hun eigen gebied jaar in jaar uit blijven tellen. Voor het MUS, met relatief veel 'nieuwe' tellers, een hele uitdaging, maar door de eenvoudige opzet die weinig tijd kost hopen we dat dit gaat lukken. Voor bebouwde gebieden in delen van Zeeland, Friesland, Overijssel en Noord-Holland zouden we overigens graag nog wat meer tellers verwelkomen. Diverse tellers meldden dat bij terugkomst in hun telgebied sommige telpunten drastisch van uiterlijk veranderd waren: bouwputten, nieuwe wegen, telpunt ontoegankelijk gemaakt door hekken, en dergelijke. Indien enigszins mogelijk, verdient het de voorkeur deze punten toch te blijven tellen, om zodoende de snelle veranderingen in de stad goed te kunnen volgen.

Vogels in de stad

In 2008 werden ongeveer even veel vogels (ruim een kwart miljoen) en vogelsoorten (155) waargenomen als in 2007. De exoten zijn in MUS goed vertegenwoordigd, met dit jaar weer een paar nieuwe soorten erbij, zoals Zwarthalszwaan, Zebra-vink en Lachduif.

Op basis van de 2300 telpunten die zowel in 2007 als in 2008 drie maal zijn geteld, kunnen we nu al inschatten hoe het de stadsvogels dit jaar is vergaan (zie tabel 1). De Huismus nam zoals verwacht verder af, en ook Roodborst laat een duidelijke afname zien. De duiven doen het goed, met toenames bij Houtduif en Stadsduif en een stabiele stand van de Turkse Tortel. Ook Ekster, Wilde Eend en Gierzwaluw bleven opvallend stabiel. Hoewel de toename van de Kauw en de afname van de Spreeuw in lijn zijn met de landelijke trends, moeten we bij de indexgetallen voor deze soorten vooralsnog een slag om de arm houden, omdat het al dan niet aantreffen en noteren van

grote groepen of slaaptrek een grote invloed heeft op de totaalaantallen. Hier gaan we in de toekomst beter naar kijken. MUS is vooral opgezet voor het volgen van trends in aantallen en verspreiding van algemene vogelsoorten. Lastig waarneembare en zeldzame soorten lijken minder goed uit de verf te komen (bijvoorbeeld Grauwe Vliegenvanger en Spotvogel). Enkele vogelsoorten die vaak bij bebouwing voorkomen zijn in het MUS opvallend schaars, zoals Ringmus, Holenduif en Zwarte Roodstaart. In het Jaar van de Scholekster is speciaal aandacht gevraagd voor dakbroedende Scholeksters. Op de vaste MUS-telpunten zijn dit jaar 21% meer Scholeksters geteld dan vorig jaar. Het aantal telpunten met Scholeksters is echter aan de lage kant, en de komende jaren zullen moeten uitwijzen dit een structurele toename is of valt binnen de onnauwkeurigheidsmarges van de resultaten. Om te beoordelen of Scholeksters het in de stad beter doen dan daarbuiten, moet er nog enkele jaren worden doorgeteld.

Naar een stadsvogelindicator

De gegevens uit MUS en uit de wintervogeltellingen in de stad van het PTT (sinds 1980) zul-

len in samenwerking met Vogelbescherming Nederland worden verwerkt in een zogenaamde stadsvogelindicator. Dit moet een eenduidige graadmeter worden voor de toestand van vogels in bebouwd gebied. Daarvoor zal ook een nieuwe, gedetailleerde typologie ontwikkeld worden voor biotopen in de stad.

De MUS-cursus

De vorig jaar ontwikkelde MUS-cursus is reeds door ruim 200 vogelaars gevolgd. Deze internetcursus kan op ieder moment individueel doorlopen worden en richt zich met name op de herkenning op geluid en op zicht van de algemene vogelsoorten in bebouwde gebieden. We hopen dat ook de cursus voor nieuwe aanwas van MUS-tellers zal zorgen. Zowel voor de MUS-cursus als voor het MUS-project kunt u op de SOVON-site terecht (zie monitoring>Broedvogels>Stadsvogels (MUS), of <http://www.sovon.nl/default.asp?id=367>).

Bram Aarts

Tabel 1	Naam	aantal 2007	aantal 2008	verandering in 2008 (%)
Veranderingen in aantallen van enkele algemene stadsvogelsoorten op basis van MUS-telgebieden die in beide jaren volledig zijn geteld.	Houtduif	8017	8703	9
	Stadsduif	2081	2257	8
	Kauw	10704	13212	8
	Tjiftjaf	1611	1728	7
	Winterkoning	2148	2300	7
	Groenling	1436	1513	5
	Wilde Eend	2922	3076	5
	Turkse Tortel	3305	3399	3
	Zwartkop	887	892	1
	Meerkoet	1382	1396	1
	Koolmees	4211	4253	1
	Pimpelmees	1853	1849	0
	Zwarte Kraai	3808	3477	0
	Heggenmus	1277	1252	-2
	Ekster	2593	2538	-2
	Vink	2449	2358	-4
	Merel	8649	8306	-4
Gierzwaluw	10140	9778	-4	
Spreeuw	10227	6859	-5	
Huisumus	5976	5546	-7	
Roodborst	1007	929	-8	